

Detentie en medisch zorg in het licht van mensenrechten

Kim van Laarhoven
Wilma Duijst
Radboud Universiteit Nijmegen

EVRM en EHRM

- EVRM= Europees Verdrag voor de rechten van de mens
- EHRM= Europese Hof voor de rechten van de mens
 - Burger kan klagen
 - Handelen moet aan een staat zijn toe te rekenen
 - Uitspraken zijn casuïstisch

Het onderzoek

- Wanneer wordt de lichamelijke integriteit, in de zin van art. 3 EVRM, van gedetineerden geschonden?

Lichamelijke integriteit

- EVRM
 - Art. 2, recht op leven
 - Art. 3, folterverbod
 - Art. 8, recht op privacy
- Grondwet
 - Art. 10, recht op privé-leven
 - Art. 11, recht op onaantastbaarheid van het lichaam

Art. 3 EVRM

- 3 Niveaus:
 - Folteren (opzettelijk en wreed)
 - Onmenselijke straffen
 - Vernederende straffen
- Factoren van belang
 - Minimum niveau van ernst
 - Duur
 - Fysieke of mentale gevolgen
 - Leeftijd
 - Kwetsbaarheid, zoals gezondheid

Levenslange gevangenisstraf

- Levenslange gevangenisstraf levert i.p. geen schending van art.3 EVRM op (Léger t. Frankrijk)
- Mogelijk wel als de gedetineerde nooit vrij gelaten zou kunnen worden (Kafkaris t. Cyprus)
- Nederland: vanwege ontbreken van tussentijdse toetsing schending art. 3

Meerpersoonscellen

- (lichte) inbreuk op privacy
- Geen schending van art. 3 EVRM

Separatie

- Op grond van
 - art. 24/25 Pbw (ordemaatregel)
 - besmettelijke ziekte
 - aanslag voorbereiden, Baader t. Duitsland
 - art. 51 Pbw (disciplinaire straf)
- Grond moet duidelijk zijn
- Noodzakelijk en in verhouding met vergrijp of ordeverstoring, Yankow t. Bulgarije (belediging)
- Uiterste maatregel
- Separatie moet eindig zijn, EHRM stelt geen tijdslimiet

Mechanische middelen

- Art. 33 Pbw
- In wet vastgesteld: valhelm, enkel- en polsbanden, handboeien, mondafscherming, veiligheidsbed ('de fiets')
- Voorwaarden:
 - Ultimatum remedium
 - Getest, dus veilig
 - Duidelijk beleid
 - Afhankelijk van het gebruikte middel moet een arts/psychiater in kennis worden gesteld

Lijfsvisitatie

- Lijfsvisitatie I.p. niet strijdig met art. 3
 - Legitiem doel
 - Niet routinematig zonder contact met buitenwereld
 - Behoorlijke menswaardige uitvoering
- Veroordeling voor Nederland m.b.t. de EBI (Lorsé en van der Ven t. Nederland)

Geweld tegen gedetineerden

- Art. 35 Pbw
- Traangas, wapenstok, pistool
- Noodzaak
- Wijze waarop
 - Haren trekken, Griekse zaak
 - Niet tijdens verhoor voor bekentenis, Tekin t. Turkije
- Vooraf waarschuwing
- Bij verwonding direct arts waarschuwen
- Achteraf onderzoek naar gebruik van geweld, Annenov t. Bulgarije

Medische zorg

- Uitgangspunt is het equivalentiebeginsel
 - Eis van minimale kwaliteit, Nevmerzhitsky t. Oekraïne
- Extra zorg vanwege problemen voor detentie
 - Gehandicapten
 - Toegang cel niet zelfstandig, Vincent t. Frankrijk
 - Zittend slapen in rolstoel, Price t. VK
- Extra zorg vanwege problemen door detentie
 - Drugverslaving
 - Psychische problemen

Dwangmedicatie

- Geregeld in Pbw (art. 32 en art. 5)
- Criterium: (dreiging van) ernstig gevaar
- Medisch toezicht
- Gezondheidsrisico's
- Manier van toedienen
- Langdurig dwangmedicatie geen strijd met art. 3 EVRM, Herczegfalvy t. Oostenrijk
- Slechts met therapeutisch doel, Jahloh t. Duitsland

Dwangvoeding

- Art. 32 Pbw
- Medische noodzaak (door arts)
- Het toedienen van voeding is geen schending van art. 3 EVRM, Ciorap t. Moldavië
- Wijze waarop (handboeien, klem, rubberen slang) kan schending opleveren, Nevmerzhitsky t. Oekraïne

Conclusie en aanbevelingen

- Nederland doet het niet slecht, maar waakzaamheid is geboden
 - Doel voor ogen houden
 - Bij lijfsvisitatie
 - Aandacht voor speciale (medische) behoefte
 - Invoeren wettelijke regeling voor gehandicapte gedetineerden
- Toetsing levenslang noodzakelijk